

KTO CHCE ROZDÁVAŤ KARTY V CERTIFIKÁCIÍ LESOV?

Zdanlivo nemožné sa stáva skutočnosťou. Doteraz nezmieriteľné ideológie neoliberálneho ekonomizmu a hlbinného environmentalizmu sa spájajú proti zachovaniu celistvého a udržateľného obhospodarovania lesov v zmysle medzinárodne záväzných dohovorov spochybňovaním národných certifikačných schém zastrešených celosvetovou organizáciou PEFC.

Certifikácia lesov je vo všeobecnosti trhový nástroj potvrdzujúci, že držiteľ certifikátu dodržiava dopredu stanové ekologické, ekonomické a sociálne kvalitatívne štandardy a požiadavky.

Z pohľadu trhu certifikácia lesov ako proces v sebe obsahuje vecnú (výrobnú) stránku, t.j. vytvorenie a rozšírenie produktu, ktorým sú kritériá na posudzovanie trvalej udržateľnosti obhospodarovania a ich rozšírenie v prevádzkovej praxi a informačnú (obchodnú) stránku, ktorou je sledovanie pôvodu dreva v rámci spotrebiteľského reťazca a označovanie výrobkov príslušnými značkami.

FAKTY A ČÍSLA

S procesom certifikácie lesov ako nástrojom ich trvalo udržateľného obhospodarovania sa stretávame už viac ako 20 rokov. Počas tohto obdobia sa postupným vývojom etablovali dve rozhodujúce certifikačné schémy FSC a PEFC. Podľa aktuálnych štatistických údajov je vo svete certifikovaných podľa schémy PEFC 303 mil. ha lesov a podľa schémy FSC 192 mil. ha lesov. Držiteľom spotrebiteľského reťazca PEFC je 10 968 firiem a spotrebiteľského reťazca FSC 31 273 firiem. Schémy sa navzájom líšia formou usporiadania, chápaním trvalo udržateľnosti pri obhospodovaní lesov a používanými marketingovými metódami.

ÚDAJE O ROZŠÍRENÍ CERTIFIKAČNÝCH SCHÉM VO SVETE K OKTÓBRU 2016

PEFC je celosvetové spoločenstvo organizácií členských štátov spravujúcich národné certifikačné schémy a medzinárodných združení založených na lesníctve. Poskytuje rámec pre vzájomné uznávanie národných certifikačných schém trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch. Pilierom sú kritériá a indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov prijaté v rámci MCPFE (Ministerské konferencie o ochrane lesov v Európe) priebežne aktualizované

Územie	PEFC		FSC	
	Výmera (ha)	C – o – C (ks)	Výmera (ha)	C – o – C (ks)
Európa	95 463 427	9 173	92 117 590	16 591
Sev. Amerika	165 071 047	452	68 500 174	3 696
Lat. Amerika	5 044 220	149	12 804 703	1 508
Afrika		7	7 608 875	172
Ázia	11 026 780	964	8 061 231	8 881
Austrália	26 529 434	223	2 680 744	425
Spolu	303 134 908	10 968	191 773 307	31 273

o výsledky medzinárodných dohovorov, procesov a iniciatív v oblasti lesníctva a požiadavky verejných politík nákupu dreva. Tieto má povinnosť každá národná organizácia modifikovať na podmienky lesníctva tej, ktorej krajiny. Platnými sa stanú po expertnom posúdení a vzájomnom uznaní ostatných členov medzinárodného spoločenstva. Pridanou hodnotou národných certifikačných schém uznaných systémom PEFC je aj skutočnosť, že v mnohých krajinách bol vznik týchto schém priamo alebo nepriamo podporovaný štátnymi inštitúciami a orgánmi pôsobiacimi na úseku lesného hospodárstva s cieľom pretaviť do praxe realizáciu spoločných uznesení a výsledkov dosiahnutých na medzinárodných odborných fórach (v tomto prípade uznesení paneurópskej iniciatívy FOREST EUROPE).

Pri tvorbe, aktualizácii a revízii štandardov, v procese uznávania národných schém, certifikačných a akreditačných činnostiach PEFC úzko spolupracuje s ISO (Medzinárodná organizácia pre štandardizáciu), ktorá koordinuje štandardizačnú a normalizačnú technickú činnosť v medzinárodnom meradle a IAF (Medzinárodné akreditačné fórum), ktoré predstavuje medzinárodnú organizáciu pre akreditačné orgány posudzujúce činnosť certifikačných orgánov.

PEFC vo svojej marketingovej filozofii uplatňuje výrobný-obchodný postup. Pri realizácii svojej vízie „o svete, v ktorom ľudia hospodária v lesoch trvalo udržateľným spôsobom“ sa PEFC v súčasnosti predovšetkým zameriava na posilňo-

vanie významu certifikácie lesov formou podpory a pomoci pri tvorbe národných certifikačných schém v lesníctve a klimaticky kľúčových štátoch sveta. Kampaň na podporu predaja a spotreby PEFC certifikovaných výrobkov nasleduje až po vytvorení dostatočnej produkčnej základne, inštitucionálnej štruktúry, procese tvorby a medzinárodného uznania národných požiadaviek na obhospodarovanie lesov pri zohľadnení záujmov širokého spektra záujmových skupín. Svedčí o tom aj tempo rastu ukazovateľov certifikácie za posledných 5 rokov, kedy výmera rástla indexom 1,25 a spotrebiteľské reťazce indexom 1,11, čo v absolútnych číslach predstavuje nárast o 61 mil. ha certifikovaných lesov a 1 899 C-o-C certifikátov.

FSC je medzinárodná mimovládna nezisková organizácia, na báze občianskych združení, ktorá poskytuje priestor pre ľudí s rôznymi záujmami, aby diskutovali a riešili problémy lesného hospodárstva. Vznikol z podnetu environmentálnych skupín, hlavne WWF (Svetový fond na ochranu prírody), Priatelia zeme a pod. Pilierom certifikačného systému FSC sú vlastné princípy a kritériá založené na presadzovaní prísnych environmentálnych a sociálnych obmedzení lesného hospodárstva. Certifikuje konkrétne lesné porasty alebo územia podľa FSC schválených individuálnych certifikačných programov a regionálnych certifikačných schém (39) alebo certifikačných programov certifikačných orgánov (v SR SGS program Qualifor).

Vytvorenie jednotnej národnej certifikačnej schémy nie je dôležité.

Akreditáciu certifikačných orgánov a kontrolu ich činnosti vykonáva organizácia Accreditation Services International, založená na tento účel samotným medzinárodným centrom FSC.

Vo svojej marketingovej stratégii využíva obchodno-výrobný postup. Zameriava sa predovšetkým na konečných spotrebiteľov a účastníkov spotrebiteľského reťazca, ktorých presvedča o výhodnosti FSC certifikátov spotrebiteľského reťazca bez existujúcej primeranej produkčnej základne. Pre rozširovanie výmery FSC certifikovaných lesov používa tlak spracovateľov dreva, kampane vplyvných médií a environmentálnych mimovládnych organizácií a možnosti poskytovania príplatkov za FSC drevo, ktorými sa kompenzujú obhospodarovateľom náklady za FSC certifikáciu lesov. Túto prax potvrdzujú štatistiky. Za posledných 5 rokov výmera rástla indexom 1,16 a spotrebiteľské reťazce indexom 1,29, čo v absolútnych číslach predstavuje nárast o 26 mil. ha certifikovaných lesov a 7 185 C-o-C certifikátov.

AKÁ JE BUDÚCNOSŤ CERTIFIKÁCIE LESOV?

Aj keď v štátoch s existujúcou prísnuo lesníckou legislatívou sa často spochybňuje význam certifikácie, v dnešnom globalizovanom svete medzinárodného obchodu je nevyhnutná najmä ako nástroj na preukazovanie pôvodu dreva nelen z hľadiska legálnosti jeho uvedenia na trh, ale aj rozširujúceho sa konceptu spoločenskej zodpovednosti. Cieľom spoločenskej zodpovednosti podnikania (konania) je vytvárať podmienky trvalo udržateľného rozvoja v sociálnej, ekonomickej, finančnej a environmentálnej oblasti a preberať v nich aj zodpovednosť. Vhodným, akceptovaným a používaným spôsobom preukazovania environmentálnej zodpovednosti je práve používanie dreva a výrobkov z dreva z certifikovaných lesov.

V roku 2016 bol zorganizovaný prieskum vývoja výmery dvojito certifikovaných lesov (schémou PEFC a FSC). V roku 2012 dosiahla výmera takýchto lesov takmer 40 mil. ha, v roku 2016 vzrástla o 87% na viac ako 69 mil. ha. Dvojité certifikácie je predovšetkým problémom v európskych krajinách. V štátoch EÚ, s dobre rozvinutou PEFC certifikáciou, stúpla výmera FSC certifikovaných lesov o 4,3 mil. ha (16,7%) no počet spotrebiteľských reťazcov o 12 417 (takmer 5 krát).

SITUÁCIA NA SLOVENSKU

Podľa aktuálnych štatistických údajov je v SR certifikovaných podľa schémy PEFC 1 248 tis. ha

Medzi hlavné priority PEFC patrí zachovanie celistvého a udržateľného lesného hospodárstva, zlepšovanie stavu lesov, podpora polyfunkčného využívania lesov, podpora využívania dreva a výrobkov z dreva oproti konkurenčným materiálom s neobnoviteľných zdrojov a šírenie pravdivých informácií o nezastupiteľnom význame lesov v živote človeka v laickej aj odbornej verejnosti.

lesov a podľa schémy FSC 146 tis. ha lesov. Držiteľom spotrebiteľského reťazca PEFC je 68 firiem a spotrebiteľského reťazca FSC 125 firiem, z nich 41 je držiteľom certifikátu FSC Controlled Wood, slúžiaceho na overovanie legálnosti FSC necertifikovaného dreva (PEFC certifikované drevo nevy-nímajúc).

PEFC Slovensko je samosprávne združenie držiteľov osvedčení o účasti v certifikácii lesov a certifikátov spotrebiteľského reťazca. Počas svojej 15-ročnej histórie si vybudovalo a získalo rešpekt v lesnícko-drevárskom prostredí. Nie je len správcom Slovenskej schémy certifikácie lesov, ale aj výchovno-vzdelávacou organizáciou pre správne uplatňovanie národného PEFC štandardu pri obhospodarovaní lesov. V roku 2015 sa úspešne uskutočnila v poradí tretia revízia národnej schémy certifikácie lesov, ktorej medzinárodné uznanie končí v januári 2021. Kritériá a indikátory schémy sú obhospodarovateľom podané v zrozumiteľnej podobe. Vo svojej činnosti sa programovo riadi podľa prijatej Politiky kvality rozpracovanej do konkrétnych cieľov (www.pefc.sk). Medzi hlavné priority združenia patrí zachovanie celistvého a udržateľného lesného hospodárstva, zlepšovanie stavu lesov, podpora polyfunkčného využívania lesov, podpora využívania dreva a výrobkov z dreva oproti konkurenčným materiálom s neobnoviteľných zdrojov a šírenie pravdivých informácií o nezastupiteľnom význame lesov v živote človeka v laickej aj odbornej verejnosti. Za posledných 5 rokov sa výmera certifikovaných lesov drží na rovnakej úrovni a počet spotrebiteľských reťazcov narástol o 45% (o 21 certifikátov).

O súčasnej činnosti FSC Slovensko nie je možné sa dozvedieť skoro nič. Počas svojej 14-ročnej existencie pre vzájomné hlboké názorové rozdiely sa jej zástupcom nepodarilo vytvoriť národnú certifikačnú schému. Za to sa im svojou erudovanosťou a vplyvom podarilo „tľmením ochranných opatrení tľmiť“ následky pôsobenia podkôrneho hmyzu“ v 5. a 6. lesnom vegetačnom stupni v ta-

kom rozsahu, že došlo k rozpadu (zániku) lesa, vrátane biotopov Natura 2000. Ich úlohu opäť preberá organizácia WWF Slovensko, ktorá podľa svojej web stránky vyvíja aktivity smerujúce k adekvátnej ochrane pralesov a rozumnému hospodáreniu v lesoch s vysokou prírodnou hodnotou v súlade s princípmi Forest Stewardship Council (FSC). Pre túto činnosť hľadajú šikovného lesníka s vysokoškolským vzdelaním v oblasti prírodných vied...

Za posledných 5 rokov sa výmera certifikovaných lesov drží na rovnakej úrovni a počet spotrebiteľských reťazcov stúpol 31 krát o 119 certifikátov.

Čo je za týmto úspechom? Aktuálne to nie je neviditeľná ruka trhu. Je to mravčia práca profesionálnych aktivistov mimovládnych environmentálnych organizácií na presadenie vlastných predstáv ochrany kadečoho, kadekoho a kdekoľvek prostredníctvom certifikačnej schémy FSC. Využívajú nevedomosť spracovateľskej a spotrebiteľskej základne o cieľoch a rozšírení certifikačných schém na Slovensku a ponúkajú produkt, ktorý nie je možné pre nedostatok domácich zdrojov využiť. Nechvália sa tým, že pozvanie k účasti pri revízii PEFC štandardu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov odmietli a nejde im o konštruktívny dialóg s obhospodarovateľmi lesov a ostatnými zúčastnenými stranami, ale o presadenie vlastného záujmu.

KTO CHCE ROZDÁVAŤ KARTY V CERTIFIKÁCII LESOV?

Stratégia FSC nadobúda novú dimenziu. Podporu hľadá v nadnárodných spoločnostiach podnikajúcich s drevom. Jedným z nich je nábytkársky koncern IKEA Group so svojou nákupnou politikou IWAY. Prostredníctvom WWF Slovensko si dal za cieľ presadzovať a podporovať začlenenie požiadaviek štandardu FSC do právneho rámca Slovenskej republiky. Svedčí o tom popis pracovnej náplne vyššie spomenutého „šikovného lesníka – environmentalistu“ na stránke WWF. Na prvom mieste jeho povinností je zabezpečovanie IKEA projektu.

Podľa manažéra lesníctva v spoločnosti IKEA Group Mikhaila Tarasova trvajú na svojom ciele používať od roku 2020 len drevo z „udržateľnejších“ zdrojov. PEFC vraj nevyhovuje ich požiadavkám na „udržateľnejšie“ zdroje dreva. Okrem vysvetlenia a pochopenia samotného pojmu „udržateľnejšie zdroje“ by bolo zaujímavé vedieť, na základe akej alebo čej kritickej analýzy dospeli k tomuto záveru. A to i napriek tomu, že podľa rezolúcie Európskeho parlamentu zo dňa 16.2. 2006 je

Dokončenie článku nájdete na strane 36.

KTO CHCE ROZDÁVAŤ KARTY V CERTIFIKÁCI LESOV?

(Dokončenie zo strán 20–21)

PEFC dôveryhodnou zárukou spotrebiteľom ohľadom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, že ho akceptujú ekonomicky vyspelé štáty sveta vo verejných politikách nákupu dreva a že ho používajú najvýznamnejšie svetové spoločnosti na preukazovanie svojej spoločenskej zodpovednosti. PEFC obstál i v kvalitatívnom hodnotení vlády spojeného kráľovstva Veľkej Británie z roku 2015, v ktorom získal o 1,4 % bodu viac ako FSC. Rovnako tak je podľa komparatívnej analýzy WWF z roku 2015 v kritériách a postupoch hodnotenia v oblasti trvalo udržateľného obhospodarovania lesov porovnateľný s postupmi certifikačných orgánov hodnotiacich schému FSC.

WWF a IKEA Group z pohľadu obhospodarovateľov lesov vytvárajú tlak na získavanie dodatočných certifikátov, zasahujú do chodu ich organizácií a upierajú im právo na rozhodovanie o vlastnom majetku. Toto však neprináša žiadne výhody, ani interné ani externé. Lesy certifikované oboma schémami PEFC a FSC nijako nezvyšujú environmentálnu ani spoločenskú hodnotu drevnej suroviny, ani neprodujú „viac“ udržateľné drevo. Zvyšuje sa len administratívna a finančná záťaž na obhospodarovateľov lesov.

Treba si položiť aj otázku ako chápu spomenuté organizácie princípy spoločenskej zodpovednosti ku ktorej sa hlásia. Jej podstatou a prioritou je vytvárať a rozvíjať nediskriminačné trvalo udržateľné vzťahy so všetkými záujmovými skupinami, vlastníckmi a obhospodarovateľmi lesov, spracovateľmi dreva, akcionármi, investormi, zamestnancami, zákazníkmi, dodávateľmi, inštitúciami, budúcimi generáciami a spoločnosťou.

Pre globálnych a mimovládnych to asi neplatí. Rodí sa nový svetový diktát nad využívaním lesov?

Ing. František Štulajter CSc.

Doc. Ing. Hubert Paluš PhD.